

Ime:	
Razred / Godina:	

Standardizirani prema kompetencijama orijentirani pismeni
ispit zrelosti / ispit zrelosti te diplomski ispit

12. svibnja 2020.

Hrvatski

--

Vrlo štovani kandidat! Vrlo štovana kandidatkinja!

U okviru ove klauzure pred Vama su ukupno tri tematska paketa s po dvije zadaće. Odaberite jedan od tri tematska paketa i obradite obje zadaće uz odabranu temu.

tematski paketi	zadaće
1. Književnost – umjetnost – kultura	Zvonimir Balog: <i>Otvoreno pismo jednog gastarbajtera domovini</i> interpretacija teksta (405 do 495 riječi) 1 privitak (pjesma)
	Arsen Dedić sažetak (315 do 385 riječi) 1 privitak (članak)
2. Smisao	Domaća zadaća rasprava (405 do 495 riječi) 1 privitak (novinski članak)
	Ima li smisla zalagati se za svoja uvjerenja? govor (315 do 385 riječi) 1 privitak (članak)
3. Radni sati	Radni tjedan analiza teksta (405 do 495 riječi) 1 privitak (članak)
	Vijek trajanja pismo čitatelja (315 do 385 riječi) 1 privitak (novinski članak)

Za obradu Vam stoji na raspolaganju 300 minuta radnog vremena.

Zadaće se mogu obraditi neovisno jedna od druge.

Koristite plavu ili crnu kemijsku olovku ili pero koje nije moguće izbrisati!

Koristite isključivo papir koji ste dobili od nas! Sve što piše na listićima, a nije precrtano ubraja se u ocjenjivanje. Precrtajte sve bilješke na papiru!

Napišite na svaki list papira svoje ime i broj stranice u tekućim brojevima! Navedite broj odabranog tematskog paketa i naslov dotične zadaće!

Ukoliko radite kompjutorom, uredite prije početka priglavljeni redak u kome piše vaše ime i broj stranice.

Kao pomoćno sredstvo dozvoljeni su tiskani, a ako radite kompjutorom i elektronski rječnici.

Korištenje (tiskanih ili online dostupnih) enciklopedija ili elektronskih informacijskih izvora nije dozvoljeno.

Uz bilježnicu morate predati i sve dodatne listove papira koje ste koristili.

Vaš se rad ocjenjuje prema sljedećim kriterijima:

- sadržaj
- struktura teksta
- stil i izražaj
- normativna jezična ispravnost

Puno uspjeha!

Tema 1: Književnost – umjetnost – kultura

Zadatak 1

Zvonimir Balog: *Otvoreno pismo jednog gastarbajtera domovini*

Napišite interpretaciju teksta!

Pročitajte pjesmu Zvonimira Baloga *Otvoreno pismo jednog gastarbajtera domovini* (1977.) (privitak 1).

Napišite **interpretaciju teksta** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Svojim riječima kratko sažmite sadržaj pjesme!
- Analizirajte strukturu i rječnik pjesme, korištenje „gastarbajterskih“ izraza, te zašto je nazvana otvorenim pismom!
- Protumačite pjesmu u odnosu na suprotnost između domovine i tuđine!

Napišite 405 do 495 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 1 / Privitak 1

Zvonimir Balog: *Otvoreno pismo jednog gastarbajtera domovini* (1977.)

majne libe domovina alte slave djedovina šrajben ti ovo pismo jer se lange vidli nismo halbe pišem	5
pola ću prešutim neću libe da te brižnu ljutim otvoreno da ti libe velim takav arbajt ipak ne veselim	10
ne veselim takav život sebe kad se vidim herc me etvas zebe ruke su mi od žulja nabubrile nade su se znatno odubrile	15
i oprosti mi zbog ovaj stih sve me više žuljaju ichich ne ljuti se što sve više mucam i hrvatski što samo natucam to je što nas krađu australije što evropama kopamo prolaze za fekalije	20
kako alzo da se čovjek onda kao neka anakonda ne smota oko svoje boli i još jače te ne voli i još jače te ne moli majne libe domovina alte slave djedovina	25
da me spasiš od deviznog sina da me spasiš od pravljenog vina učini da ne budemo papir-toalete da se ne brišu nama kad se sjete od bola pucaju nam guše kad se sjetim da nas mulci puše	30
čitav paklo a za jednu marku halbe pijem pola geben marku učini da opet tobom ozaren hodim kamen rukom srce zemljom da oplodim	35
dosta u tuđini ja se krich ich liebe nur dich	40

Objašnjenje riječi:

đubre: Mist

guša: Kropf, Hals

krich (krih), kriti: verstecken

mulac: Blödmann

paklo: Packung, Paket

DODATNE INFORMACIJE:

Zvonimir Balog (Sveti Petar Čvrstec kraj Križevaca, 1932.–Zagreb, 2014.): pjesnik, pripovjedač i likovni pedagog.

Stihovi *majne libe domovina / alte slave djedovina* odnose se na početak hrvatske himne.

Tema 1: Književnost – umjetnost – kultura

Zadatak 2

Arsen Dedić

Napišite sažetak!

Situacija: Na nastavi glazbenoga odgoja dobili ste zadatak predstaviti poznatog hrvatskog glazbenika koji je stvarao glazbenu povijest. Tom prilikom trebate napisati sažetak koji će biti dostupan Vašim suučenicima i suučenicama.

Pročitajte tekst o Arsenu Dediću s internetske stranice *Večernjega lista* od 1. prosinca 2016. (privitak 1).

Napišite **sažetak** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Sažmite životopis Arsena Dedića!
- Navedite čime se sve Arsen bavio!
- Ustanovite koje su žene bile važne u Arsenovu životu i kako im je to pokazivao!

Napišite 315 do 385 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 2 / Privitak 1

Arsen Dedić

Poznati hrvatski pjevač, suprug Gabi Novak. Član je Hrvatskog društva skladatelja kao i Hrvatskog društva pisaca. Dva puta je dobio Zlatnu arenu za svoje filmske, glazbene uratke. Preminuo je 17. kolovoza 2015. godine.

Arsen Dedić rođen je 28. srpnja 1938. u Šibeniku. Mlađi je sin Jelke i Jovana Dedića. Otac mu je bio zidar koji je svirao u limenoj glazbi i volontirao kao vatrogasac, a majka nepismena kućanica. Arsen se ocu pridružio u orkestru svirajući jutarnje budnice, zatim ponekad na sprovodima, ali i u operetama. Iz tih siromašnih vremena pamti jedan radio marke Kosmaj, koji mu je 46. ili 47. poklonio ujak Joso, koji je završio Prvu proletersku, pa je mogao priuštiti obitelji takav luksuz. Uz radio slušao je domaće stanice, ali i Italiju, čiji su ga kantautori poput Domenica Modugna inspirirali. Nakon što je završio gimnaziju i srednju glazbenu školu, sa starijim bratom Milutinom 1957. napušta rodni grad. Dok Milutin odlazi u Beograd gdje i danas živi i radi kao slikar i kolumnist, Arsen po dolasku u Zagreb upisuje pravo. Prekida ga da bi 1959. godine upisao Muzičku akademiju na kojoj diplomira u veljači 1964. godine.

Od malih nogu, tvrdi, znao je da će se baviti glazbom. U početima je prepisivao note, radio kao glazbenik suradnik na HRT-u, svirao flautu i pisao tekstove za druge. Povremeno je objavljivao stihove za koje je prvi put nagrađen u splitskom Vidiku. Vrlo brzo ondašnji Polet, Prisutnost, Knji-

ževne novine i Književnik redovito objavljuju njegove tekstove. Pjevao je u više vokalnih skupina (Prima, Zagrebački vokalni kvartet, Melos...), svirao u ansamblima popularne i jazz glazbe. Vodio je i vlastiti instrumentalni ansambl (Kvartet flauta).

Spojio je svoja dva talenta; glazbu i poeziju. U Splitu se na festivalu 1963. pojavljuje kao kantautor, da bi samo godinu dana kasnije pjesme „Kuća pored mora“ i „Moderato Cantabile“ odredile njegov kantautorski put. U početku karijere glumio je manje uloge u filmovima poput pjevača u filmu „Višnja na Tašmajdanu“. Od osnutka je član Glumačke družine Histron, s kojom ga vežu i prijateljstvo i suradnja. Autor je glazbe za gotovo sve histrionske predstave.

U mladosti je sa Zrinkom Tutićem oduševljavao recitalima i pjesmama u nekadašnjoj Palainovki, ondašnjem glavnom okupljalištu pjesnika. Od tada do danas radio je kao skladatelj, interpret, pjesnik, producent, dirigent, svirač... Član je Hrvatskog društva skladatelja kao i Hrvatskog društva pisaca.

[...] Knjiga stihova „Brod u boci“ (1971.) prodana je do danas u preko šezdeset tisuća primjeraka. Slijede „Zamišljeno pristanište“

(s Matijom Skurjenijem), „Narodne pjesme“, „Poesia e canto, La sfinge“ (Napulj), „Zagreb i ja se volimo tajno“, „Hotel Balkan“ „Pjesnikov bratić“, „101 pjesma“ (Sarajevo), „Pjesnik opće prakse“, „Kiša – Rain“ (dvojezično: hrvatsko-engleski), „Slatka smrt“, „Stihovi“, „Čagalj“, „Hladni rat“, „Zabranjena knjiga“, „Padova“, „Brzim preko Bosne“ (Sarajevo).

„Kapi za oči“ njegova je 32. zbirka pjesama, od kojih su mnoge proputovale svijetom, prevedene na španjolski, češki, ukrajinski, ruski... Objavio je dvije grafičko-poetske mape: Trebotić i Vejzović, skladao je glazbu za prvu TV dramu „Meditranska klima“, za „U registraturi“, „Prosjake i sinove“, „Jedrima oko svijeta“, „Zlatnu nit“, „Glembajev“, „Vlak u snijegu“... Dva puta je dobio Zlatnu arenu za filmsku glazbu. No, više od nagrada Arsena je, ipak, veselilo što su na njegove pjesme slabe – žene. Ne skriva da su mu žene uvijek bile najvjernija publika i veoma važne u njegovu životu.

– Imam nekoliko presudnih žena u životu. Moja mater kojoj sam napisao „Majka hrabrost“, kći Sandra koja isto ima dvije pjesme, Gabi koja ima „pjesmu o Gabi Novak“ i ona kojoj najviše pišem je moja unuka Lu. Napisao sam joj

i pjesmu „Lu u ulozi Mate Hari“ – rekao je Arsen. Ove godine proslavio je 55 godina poznanstva i 40 godina braka s Gabi Novak. O njihovom skladu sve je davnih godina rekao Aki Rahimovski riječima „Hus i ja smo kao Arsen i Gabi“. U to vrijeme oboje su već bili u braku. Arsenova prva supruga bila je Vesna Matoš, danas Suligoj, nećakinja pjesnika i novelista Antuna Gustava Matoša. U tom se braku rodila kći Sandra, koja je sve donedavno, kad je rodila kćerkicu Emu, bila posljednji potomak iz loze ovog velikog hrvatskog pisca. [...]

Nakon što smo oboje ostali sami i rastavljeni od prijašnjih partnera, postali smo ljubavnici, pa zatim roditelji našeg Matije, a mjesec dana nakon njegova rođenja i supružnici. Između nas nikada se nije dogodio nekakav „grom“, sve se polako odvijalo. Mislim da mi je Gabi jednostavno bila „namrijeta“ – prepričao je jednom prilikom Arsen pjesničkim riječima njihovo poznanstvo i vezu, a zatim i brak.

Objašnjenje riječi:

budnica: Wecklied

kantautor: Liedermacher

namrijeti: vermachen

Ubrzo nakon što im se 1973. godine rodio sin Matija, Arsen i Gabi su se vjenčali, a kum im je bio poznati talijanski glazbenik Gino Pauli. Naime, tijekom života Arsen se na brojnim putovanjima po svijetu družio s mnogim slavnim kolegama, pa je tako među prijateljima imao i Sergia Endriga, Charlesa Aznavoura i Bulata Okudžavu.

Svi su oni voljeli njegove stihove i glazbu, a osim toga Arsen je napravio i velik broj komercijalnih, propagandnih poruka. Najveći dio njegova rada neosporno čini primijenjena glazba – glazba za TV, film i kazalište. Glazbu za prvu TV dramu („Mediterranska klima“) skladao je 1966. godine. Usljedile su velike serije kao „U registraturi“, „Prosjaci i sinovi“, „Jedrima oko svijeta“, „Zlatna nit“, „Vrijeme za bajku“, „Zagrljaj“... te mjuzikl „Lady Šram“.

Početkom sedamdesetih piše za kazalište. Oko stotinu naslova (Shakespeare, Držić, Weiss, Begović, Brešan, Ostrovski, Turgenjev,

Marinković, Kozarac, Ödön von Horvath, Goldoni, Cesarec...). Više puta je nagrađivan za scensku glazbu. Dva puta je dobio Zlatnu arenu za svoje filmske, glazbene uratke. Jedan je od utemeljitelja Zagrebačke škole šansone. Pisao je i šlagere, pjesme za djecu, pjesme za dalmatinske klape... Zamjetne su bile i njegove međunarodne suradnje poput one s avangardnim teatrom Arbos u Salzburgu. Napisao je glazbu za plesni teatar u Düsseldorfu. Uz ostale nagrade treba istaknuti Vjesnikovu Nagradu Slavenski, nagradu Premio Tenco, Premio Brel i Porin, za životno djelo.

Danas iza sebe ima devet ruskih turneja, koncerte po svim kontinentima i sasvim drugačije viđenje publike. – Ja ne bih ni pokušao napuniti Arenu, jer nisam gladijator nego akademski glazbenik – govorio je Arsen Dedić.

Preminuo je 17. kolovoza 2015. godine u 78. godini života od posljedica sepse. ■

Izvor: <http://www.vecernji.hr/enciklopedija/arsen-dedic-18037> [06.12.2019.], skraćeno.

DODATNE INFORMACIJE:

Palainovka: kavana u Zagrebu

Polet, Prisutnost, Književne novine i Književnik: hrvatske novine, časopisi

Porin: glazbena nagrada

Prva proleterska: elitna vojna jedinica u Drugom svjetskom ratu u Jugoslaviji

Vidik: časopis mladih za književnost i kulturu

Zlatna arena: najvažnija nagrada za film i filmsku glazbu u Hrvatskoj

Tema 2: Smisao

Zadatak 1

Domaća zadaća

Napišite raspravu!

Pročitajte članak *Većini je učenika pisanje domaće zadaće izvor stresa i frustracija* Vesne Latinović iz online izdanja *Glasa Slavonije* od 26. studenoga 2013. (privitak 1).

Napišite **raspravu** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Navedite stavove stručnjaka i ispitanika o pisanju domaćih zadaća!
- Objasnite zbog kojih se razloga učenicima zadaju odnosno ne zadaju domaće zadaće!
- Obrazložite ima li pisanje domaćih zadaća smisla ili ne!

Napišite 405 do 495 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 1 / Privitak 1

DOMAĆE ZADAĆE – MIT, POTREBA ILI OPTEREĆENJE DJECI?

Većini je učenika pisanje domaće zadaće izvor stresa i frustracija

Djeca nemaju vremena za zadaće pa se koriste internetom, najčešće za „skidanje“ lektire

Vesna Latinović

Da je domaća zadaća intrigantno i zamršeno pitanje, oko kojega se često lome koplja među stručnjacima, ali i roditeljima i učenicima, pokazao je znanstveno-stručni skup *Domaća zadaća – mit ili potreba*, održan nedavno na Učiteljskom fakultetu u organizaciji tog fakulteta i OŠ Vijenac.

Upravo je OŠ Vijenac prije 12 godina pokrenula projekt *Domaća zadaća – iznimka, a ne pravilo*, koji se već devet godina primjenjuje u toj školi.

– Često se tvrdi da su domaće zadaće djelotvorno sredstvo učenja, no naša iskustva pokazuju da je nastavnik jedini koji učenike uči učiti – kaže Stjepan Sokol, ravnatelj OŠ Vijenac. Ističe da ne stoje tvrdnje da zadaće razvijaju radne navike, samodisciplinu, odgovornost i samostalnost, već je to mučenje za djecu. „Kod nas su zadaće iznimka, a ne pravilo, a naglasak je na individualnom pristupu. Ako djeca nisu završila zadatak u školi, rade ga kod kuće. Učenik ima mogućnost izbora, bira razinu zadatka koja mu odgovara“, objašnjava Sokol. Rezultati takvog pristupa su aktivniji rad učenika

na satu, rasterećenje učenika kod kuće, ostavljanje više vremena za aktivnosti po izboru, manje stresa i bolje ozračje u školi.

Prof. dr. sc. Dijana Vican, prorektorica Sveučilišta u Zadru, kaže da nastavnik može smanjiti opseg zadaća ako smatra da je učenik preopterećen, kao i da zadaće mogu biti demotivirajuće: „Pri ocjenjivanju domaćeg rada često se u rubriku ‚zalaganje‘ upisuju minusi i loše ocjene. Domaći rad postaje problem najvećem broju učenika i roditelja jer nemaju vremena za njega. No, djeca su domišljata, pa se sve češće koriste internetom, a najpopularnije je ‚skidanje‘ lektire“, kaže dr. Vican.

Neka istraživanja pokazuju da je većini učenika domaća zadaća izvor stresa i frustracija te da je učenik koji nema pomoć roditelja obeshrabren. Istraživanje koje su napravili prof. dr. sc. Anđelka Peko, prorektorica za nastavu i studente Sveučilišta J. J. Strossmayera, prof. dr. sc. Emerik Munjiza i dr. sc. Snježana Dubovicki (Učiteljski fakultet Osijek) pokazuje da su učenici preopterećeni.

– Rezultati istraživanja upozoravaju na ukupnu opterećenost uče-

nika od prvog (6,4 sata dnevno) do osmog razreda (10,4 sata dnevno). Ako tomu dodamo domaće zadaće, evidentna je preopterećenost učenika. Zabrinjavajuće je što učenik puno radno vrijeme predviđeno za odrasle osobe odradi u školi. Uz to, iz nastavnih aktivnosti proizlaze obveze koje dodatno opterećuju učenika – kaže prorektorica Peko.

Iskustvo učenice 5. razreda: Jedva dočekam vikend, a onda samo pišem zadaće

– Odlikašica sam od prvog razreda i nikad mi škola nije predstavljala problem. Dapače, imam i tri izborna predmeta i nekoliko izvanškolskih aktivnosti koje obožavam. Smeta mi jedino što gotovo uvijek imamo jako puno zadaće, posebice vikendom. Budući da imam nastavu i prijepodne i poslijepodne, mamu i tatu slabo viđam pa nam je vikend svetinja. Isplaniramo zajedničko slobodno vrijeme, no ti planovi najčešće padnu u vodu jer tijekom vikenda imam puno zadaće, lektire, projekata, prezentacija, plakata... Napominjem da nisam kampanjac, a svejedno jedva stižem napisati sve zadaće. Pitam se imamo li mi djeca pravo na slobodno vrijeme,

igru, zabavu, odlazak u kino..., kaže M.M., učenica 5. razreda jedne osječke škole.

Francuzi žele izbaciti zadaće

Nema zemlje koja nema domaćeg rada ili domaće zadaće, pa su i iskustva različita. Tako je u Australiji izrađen Vodič domaćeg rada, koji definira problematiku te

propisuje da vikendima, blagdanima i praznicima nema domaćeg rada. U SAD-u se još u 19. stoljeću prosvjedovalo protiv domaće zadaće. U Mađarskoj učenici imaju svaki dan zadaću iz matematike, a u Nizozemskoj rijetko, no rezultati PISA istraživanja pokazuju da znanje učenika iz tog predmeta nije bitno različito. U Francuskoj smatraju da je domaća zadaća dis-

kriminatorska spram dijelu učenika i da ju treba izbaciti.

Ljiljana Mance, ravnateljica OŠ „Grigor Vitez“:

Zadaća omogućuje da roditelj prati djetetov napredak i stoga ju ne treba potpuno izbaciti, no, s druge strane, ne treba nepotrebno opterećivati djecu. ■

Izvor: <http://www.glas-slavonije.hr/217892/3/Vecini-je-ucenika-pisanje-domace-zadace-izvor-stresa-i-frustracija> [06.12.2019.].

Objašnjenje riječi:

kampanjac: Schüler/in, der/die nur dann lernt, wenn es hart auf hart kommt

lomiti koplje: eine Lanze brechen

ozračje: Atmosphäre

rasterećenje: Entlastung

skup: Tagung

Tema 2: Smisao

Zadatak 2

Ima li smisla zalagati se za svoja uvjerenja?

Napišite govor!

Situacija: Sudjelujete na natjecanju u govoru na temu *Ima li smisla zalagati se za svoja uvjerenja?*.

Pročitajte tekst *Greta Thunberg: Upoznajte tinejdžericu koja je pokrenula globalne klimatske prosvjede* Eme Glavine s internetske stranice *buro247.hr* od 18. ožujka 2019. (privitak 1).

Napišite **govor** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Navedite tko je Greta Thunberg i za što se ona zalaže!
- Istražite opravdanost odnosno neopravdanost izostanaka učenika i učenica iz škole zbog prosvjeda petkom!
- Ovisno o Vašim stavovima apelirajte na slušateljice i slušatelje o smislu javnoga aktivizma i zalaganja za svoja uvjerenja!

Napišite 315 do 385 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 2/Privitak 1

Greta Thunberg: Upoznajte tinejdžericu koja je pokrenula globalne klimatske prosvjede

Ema Glavina

Šveđanka o kojoj ćete još puno slušati

Prije nekoliko dana, točnije 15. ožujka, svjetski su mediji bili preplavljeni vijestima s globalnih prosvjeda vezanih uz klimatske promjene koje su organizirali i pohodili ni više ni manje nego tinejdžeri. Da, ista ona skupina koju uglavnom znamo po tome što sumanutu količinu vremena provodi na Snapchatu i drugim društvenim mrežama, koja komunicira putem *memeova* i koju ne zanima gotovo nikakav kulturni sadržaj. Ne čitaju se knjige, ne odlazi se na predstave i ne pokazuje se prevelik interes za svijet koji ide dalje od njihovog uskog kruga prijatelja. Moglo bi se diskutirati o tome jesu li to sve oduvijek i bile odlike tinejdžera i koliko su naše generacije bile bolje, ali činjenica je da riječ koja tinejdžere u globalu dobro opisuje jest letargija. Letargija vezana uz sve što nisu njihovi uski interesi poput glazbe koje slušaju, mode ili međuljudskih odnosa. O interesu za politička pitanja je bespredmetno i govoriti – on ne postoji ni kod već odraslih ljudi koji trpe konkretne posljedice svog (ne)djelovanja. Pa ipak, prošli je petak stigao kao najbolji mogući demantij većine navedenih tvrdnji. Naime, tinejdžeri diljem svijeta, pa i u Zagrebu, izašli su na ulice i glasno poručili da uništavamo svoj jedini dom, da drugi ne postoji i da je posljednji čas da se trgnemo.

Ipak, ideja promjene rijetko kreće iz mase, pa je tako i ovaj veliki pokret prosvjeda plod truda jedne djevojke i ljudi koji su vjerovali u nju. Ako za Gretu Thunberg još uvijek niste čuli, o njoj ćete intenzivno slušati u narednim mjesecima. Ovih je dana, naime, nominirana za Nobelovu nagradu za mir zbog svog zalaganja za podizanje svijesti o klimatskim promjenama. Sve je počelo 20. kolovoza 2018., kad je Greta kao petnaestogodišnjakinja odlučila kako se neće vratiti u školske klupe sve do parlamentarnih izbora u Švedskoj, 9. rujna. Umjesto toga, svoje će dane provoditi ispred zgrade parlamenta mirno protestirajući protiv činjenice da se s klimatskim promjenama nitko ozbiljno ne bavi. Njeni su postupci malo po malo počeli privlačiti interes javnosti, a kad ju je BBC posjetio jednom prilikom ne bi li doznali više o njenim motivima, rekla je kako je riječ o gorućem problemu koji se ne rješava i kako je osjećala da treba napraviti sve što je u njejoj moći da na to ukaže. Također, dodala je i kako Švedsku mnogi često navode kao zemlju u koju se trebaju ugledati, ali kako se ona s tim ne slaže. Švedska, baš kao ni većina drugih zemalja, ovom pitanju ne pridaje dovoljno pažnje.

Greta je, inače, rođena 2003. godine u Stockholmu, u poznatoj umjetničkoj obitelji. Njen djed Olof Thunberg je slavni švedski redatelj, otac Svante Thunberg je glumac, dok je majka Malena Erman operna pjevačica. Upravo je Erman već ranije iskoristila svoj javni utjecaj da progovori o odgoju svoje dvije kćeri, Grete i Beate, koje obje imaju dijagnostificirane poremećaje poput ADHD-a i autizma. Uspjeh Gretine inicijative još je i veći, a prvi veći uspjeh je doživjela kad je pozvana da govori na COP24, konferenciji UN-a posvećenoj klimatskim promjenama, a onda i na *summitu* u Davosu na koji je, vjerojatno jedina, stigla vlakom nakon putovanja koje je trajalo više od 30 sati te održala moćni govor o kojem se pisalo još danima nakon. Greta je već otprije u svoju obitelj uvela konkretne promjene, a sve u svrhu smanjenja njihovog ekološkog otiska – prestali su putovati avionima te prešli na vegansku prehranu. Kad su je u jednom intervjuu pitali kako je krenuo njen interes za ovu temu, rekla je kako su uvijek u školi učili da je važno štedjeti vodu i struju te ne bacati hranu.

Nakon što je učitelje upitala zašto je to uopće bitno, odgovorili su joj kako je to zbog sprečavanja klimatskih promjena. Sve ju je to skupa zaintrigiralo i počela je istraživati tematiku, a onda je došla do ključnog pitanja: ako ljudi zaista svojim postupcima mogu utjecati na klimatske promjene, zašto pobogu to ne čine? Tijekom mjeseci njenog javnog aktivizma, mnogi su se pitali što je s njenim izostancima iz škole i kako njeni roditelji to dopuštaju, na što je ona kratko odgovorila kako im nije drago što škola toliko pati, ali kako vrlo dobro znaju da ne mogu učiniti baš ništa što bi je moglo spriječiti u njenom naumu.

Kako je u više navrata isticala, želi da se i drugi upoznaju s činjenicama o klimatskim promjenama koje su alarmantne i ne želi slušati floskule o tome kako se trebamo nadati i vjerovati da će biti bolje, već želi da svi skupa počnemo osjećati da je vrijeme za paniku i da nešto poduzmemo. Na ranije spomenutoj konferenciji UN-a je izravno prozvala političare za licemjerje; s jedne strane govore da djeca dolaze iznad svega, a s druge strane im krađu budućnost pred njihovim očima. Iako je već primila brojna prestižna priznanja, poput nagrade za ženu godine 2019. u Švedskoj ili uvrštavanja na Timeovu listu najutjecajnijih ljudi svijeta ispod 25 godina, Nobelova nagrada ipak predstavlja razinu iznad.

Osvoji li je, bit će najmlađa dobitnica u povijesti, i posve smo sigurni da će tu činjenicu koristiti za još gorljiviji društveni angažman. Na kraju, treba reći i kako nas slučaj ove mlade djevojke uči nekoliko važnih lekcija. Kao prvo to da jedan čovjek doista može pokrenuti globalne promjene i da mi sami MORAMO biti promjena koju želimo vidjeti u svijetu (a ne samo dijeliti taj citat po Facebooku), a onda i to da je sadržaj uvijek bitniji od forme. Greta Thunberg nije tipična djevojka svoje generacije i njen imidž nije nimalo *Insta-worthy* (što je postalo ultimativno mjerilo); ne koristi šminku, kosu uvijek ima spletenu u dvije pletenice zbog čega izgleda poput djevojčice, a odjeći pridaje vrlo malo pažnje. Uz sve to, ona, među ostalim, ima i dijagnozu Aspergerovog sindroma i često ne može kontrolirati svoje osjećaje. Pa ipak, za nju danas zna cijeli svijet i svojim je beskompromisnim stavom i zagovaranjem utjecala na to da tisuće i tisuće mladih digne pogled s mobitela i izađe na ulice. A koji je ono naš izgovor?

Izvor: <http://www.buro247.hr/lifestyle/ekspert/greta-thunberg-upoznajte-tinejd-ericu-koja-je-pokrenula-globalne-klimatske-prosvjede.html>
[06.12.2019.]

Objašnjenje riječi:

demantij: Widerruf

gorljiv: fanatisch, leidenschaftlich

letargija: Lethargie, Trägheit

licemjerje: Frömmelei, Scheinheiligkeit

sumanut: wahnhaft, wahnsinnig

DODATNE INFORMACIJE:

ADHD: Attention Deficit Hyperactivity Disorder, poremećaj pažnje i koncentracije

Aspergerov sindrom: autistični poremećaj karakteriziran poteškoćama u društvenoj interakciji i ograničenim interesima i aktivnostima

Summit u Davosu: *World Economic Forum* koji se jednom godišnje održava u Davosu i na kojemu se raspravlja o globalnim pitanjima, ne samo o privrednima i socijalnima već i o pitanjima zdravlja i zaštite okoliša

Tema 3: Radni sati

Zadatak 1

Radni tjedan

Napišite analizu teksta!

Pročitajte članak *Hrvati imaju najkraći radni tjedan u Europskoj uniji* autora Maria Nakića objavljenoga na internetskoj stranici *liberal.hr* od 7. studenoga 2017. (privitak 1).

Napišite **analizu teksta** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Sažmite svojim riječima sadržaj teksta!
- Istražite jezik i strukturu teksta!
- Protumačite grafiku!

Napišite 405 do 495 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 1 / Privitak 1

Hrvati imaju najkraći radni tjedan u Europskoj uniji

Mario Nakić

U Večernjem listu je objavljen članak naslovljen „Imamo najdulji radni tjedan, a među državama smo s najkraćim radnim vijekom“ autorice Dijane Jurasić.

U samom članku je sugovornik Predrag Bejaković s Instituta za javne financije objasnio zapravo da teza iz naslova ne stoji jer se u Hrvatskoj po zakonu u radno vrijeme uračunava i obavezna polusatna pauza dok u drugim zemljama nije tako. Zato bi u Hrvatskoj zapravo ispalo da radni tjedan u prosjeku ne traje 40 nego 37,5 sati. To je i dalje znatno više od nekih razvijenijih zemalja, poput Danske gdje je prosječni radni tjedan 34 sata. 5

Zašto je to tako?

U razvijenim i bogatim zemljama prosječna obitelj si može priuštiti da jedan od partnera izabere raditi puno radno vrijeme, a drugi partner nepuno i da od tih primanja mogu sasvim normalno i dobro živjeti. Oni to i koriste. U takvoj su poziciji da se sindikati u velikim industrijama mogu dogovoriti s poslodavcima za kraće radno vrijeme jer im je produktivnost veća. Ali zato, na primjer, u Ugandi se mora raditi više za manju plaću. Hrvatska još uvijek nije na razini zapadnih EU zemalja, a razloge smo već puno puta objašnjavali. Kod nas je produktivnost na poslu manja zbog prevelikih izdataka na plaću (doprinosi, porezi i drugi nameti), zbog loše ekonomske politike tijekom zadnjih 27 godina, a to se neće ubrzo promijeniti s obzirom na nastavak iste politike. Tržište rada u Hrvatskoj je i dalje slabo uslijed prevelikih zakonskih ograničenja i regulacija, što ne potiče ljude na poduzetništvo i otvaranje radnih mjesta. Kad se ne otvara dovoljno radnih mjesta, onda je i konkurentnost slabija, pa naravno da su i uvjeti gori. 10 15

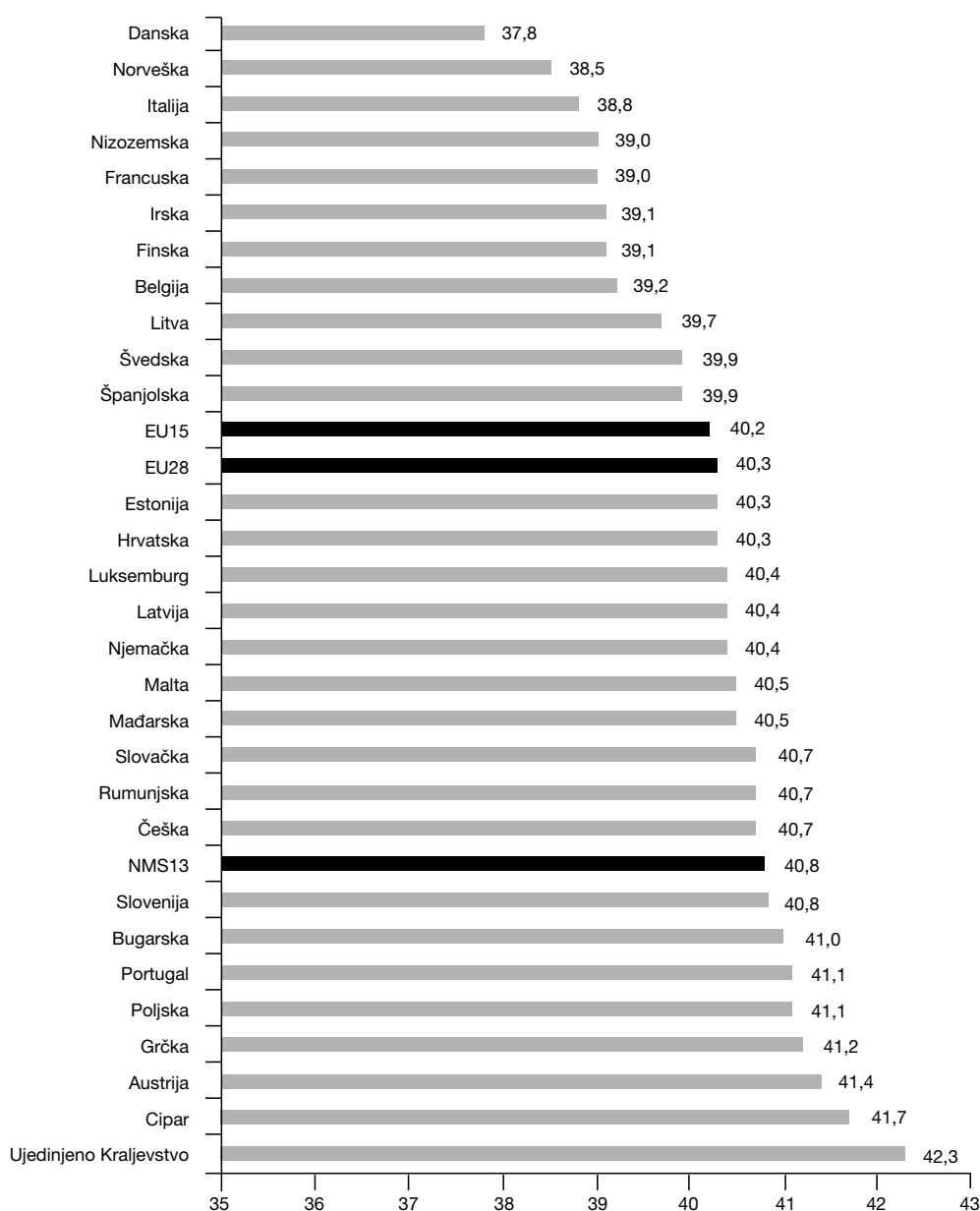
Zato je kod nas, kao i u Grčkoj, Bugarskoj i Rumunjskoj, puno rjeđa pojava rada na nepuno radno vrijeme u odnosu na razvijeniji dio EU. 20

Netko će reći kako ljudi u Hrvatskoj rade prekovremeno i to im ne bude plaćeno. Da, i takvih pojava ima, to trebamo iskorijeniti. Ali ovdje je riječ o prijavljenim radnim satima, a oni su definirani zakonom. Naš zakon, za razliku od zakona u većini civiliziranih zemalja, ubraja pauzu u radno vrijeme i to plaćenu (!!) pauzu. Taj stavak zakona, nemojte se zavarati, nije tu zbog realnog sektora. Radnik u realnom sektoru će uvijek moći zaraditi onoliko koliko mu tvrtka može isplatiti, neovisno o tome je li pauza plaćena ili nije. Taj stavak mi imamo u zakonu isključivo zbog javnih službi. Budući da radnici u državnoj i javnoj službi te državnim i gradskim tvrtkama rade 8 sati dnevno, oni rade zapravo pola sata kraće od svojih kolega u drugim zemljama, a Hrvatska službeno „vara“ Europu u statistikama pa ispadamo radoholičari. Na tjednoj bazi tako naši javni službenici i zaposlenici državnih tvrtki „ukradu“ 2 i pol sata. Naravno, to stavljam pod navodnike, oni samo koriste ono što im zakon ove države omogućava. Pa se novinari, poput gospođe Jurasić, pitaju idemo li ranije u mirovinu radi toga „što se potrošimo na poslu“. Ne, to nema veze s tim. 25 30

Ne vjerujete? Provjerimo što kažu zakoni u drugim zemljama. Njemačka – pauza se ne uračunava u radno vrijeme koje traje 8 sati. Dakle, oni su 8,5 sati na poslu (puno radno vrijeme) od čega rade 8 sati + polusatna pauza (koja se ne uračunava i nije plaćena ukoliko nije drugačije dogovoreno 35

između poslodavca i radnika). Velika Britanija – kaže: „Osim ako u ugovoru nije istaknuto drugačije, zaposlenik nema pravo... biti plaćen za vrijeme pauze“. Nizozemska – nije navedeno, što znači da je isto prepušteno dogovoru između poslodavca i radnika. Češka – „Puno radno vrijeme je smanjeno s 42,5 sati tjedno uključujući polusatne pauze za odmor, na 40 sati bez uključenih pauza“. Slovačka: 40 „pauze nisu uključene u radno vrijeme“. Rumunjska – „Osim ako ugovorom o radu nije određeno drugačije, pauze nisu uključene u radno vrijeme“. U Švedskoj zakon ništa ne određuje (što znači da je prepušteno dogovoru između poslodavca i radnika, odnosno sindikata u velikim sustavima), ali kako to izgleda u praksi možemo vidjeti ovdje (radni dan traje 9 sati). O svim zemljama EU možete pročitati ovdje. Samo Slovenija ima kao i mi – zakonom određeno puno radno vrijeme od 40 sati tjedno s 45 polusatnim pauzama koje su uračunate i plaćene.

A sad, pogledajmo kako izgleda usporedba prosječnog radnog tjedna među zaposlenicima na puno radno vrijeme u državama članicama EU.

Izvor podataka: Eurofound

Ako od ovih 40,2 sata, koliko u prosjeku na poslu provede zaposlenik na puno radno vrijeme u Hrvatskoj, oduzmemo 2,5 sata koji su potrošeni na plaćene i uračunate pauze, ispada da bi Hrvatska 50 trebala biti na samom vrhu slike s 37,7 sati tjedno što je najmanje među EU zemljama. I ako Sloven- cima, koji „varaju“ *Eurofound* poput nas, također odbijemo ta dva i pol sata, oni imaju 38,3 i opet je Hrvatska najslabija.

Dakle, treba ispravno čitati statistiku, a ne dezinformirati javnost. Realna je situacija da je u Hrvatskoj manji udio zaposlenih na nepuno radno vrijeme nego u većini EU zemalja, ali zato među svim zapo- 55 slenicima na puno radno vrijeme Hrvati u prosjeku imaju najkraći radni tjedan.

Izvor: <http://www.liberal.hr/hrvati-imagu-najkraci-radni-tjedan-u-europskoj-uniji-378> [06.12.2019.]

Objašnjenje riječi:

iskorijeniti: ausrotten, vernichten

namet: Steuer, Auflage

radoholičar: Workaholic

sindikato: Gewerkschaft

stavak: Absatz, Paragraf

udio: Anteil, Beteiligung

DODATNE INFORMACIJE:

realni sektor: dio gospodarstva koji ne pripada financijskom gospodarstvu, nego se bavi realnim stvarima kao što su to roba i usluga.

EU15: naziv se odnosi na 15 država koje su se prije travnja 2004. priključile Europskoj uniji: Austrija, Belgija, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Švedska, Španjolska i Ujedinjeno Kraljevstvo.

EU28: od 1. srpnja 2013. Europska unija ima 28 zemalja članica.

NMS13 (New Member States): nove zemlje članice Europske unije od 2004.: Bugarska, Cipar, Češka, Estonija, Hrvatska, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija.

Tema 3: Radni sati

Zadatak 2

Vijek trajanja

Napišite pismo čitatelja!

Situacija: Iz iskustva znate da se bijela tehnika i razni drugi elektronski aparati brzo kvare. Uz to ste pročitali i izvješće Europskoga potrošačkoga centra o sve kraćemu vijeku trajanja proizvoda. Odlučili ste napisati pismo čitatelja Europskome potrošačkome centru Republike Hrvatske u nadi da će poduzeti potrebne mjere kako bi zakonski zaštitili potrošače od takvoga načina manipuliranja proizvodima.

Pročitajte članak „*Vijek trajanja proizvoda namjerno je sve kraći!*“ Izvješće Europskog potrošačkog centra Patricie Kiš iz online izdanja *Jutarnjega lista* od 21. travnja 2013. (privitak 1).

Napišite **pismo čitatelja** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Navedite što Vas je potaklo napisati pismo čitatelja!
- Usporedite starije kućanske aparate i elektronske uređaje sa suvremenima glede njihove kvalitete i vijeka trajanja!
- Apelirajte na Europski potrošački centar Republike Hrvatske da zaštiti potrošače od takvoga načina manipuliranja proizvodima!

Napišite 315 do 385 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 2 / Privitak 1

Brzo zastarjevanje

„Vijek trajanja proizvoda namjerno je sve kraći“!

Izvješće Europskog potrošačkog centra

Perilica rublja više ne radi nakon pet godina, televizor je „krepao“ nakon dvije, a slično je i s ostalim električnim i elektroničnim proizvodima, poput mobitela ili kompjutera

Patricia Kiš

Perilica rublja više ne radi nakon pet godina, televizor je „krepao“ nakon dvije, a slično je i s ostalim električnim i elektroničnim proizvodima, poput mobitela ili kompjutera pa se kupci pitaju imaju li današnji, suvremeniji proizvodi, kraći vijek trajanja od nekadašnjih, piše u nedjelju francuski Le Monde koji odgovor nalazi u izvješću Europskog potrošačkog centra (ECC) te tvrdi da se danas proizvodi namjerno loše rade kako bi ih se što češće kupovalo.

ECC je uz pomoć studentice Lydie Tollemar, koja je pisala radnju na tu temu, upravo izdao izvješće pod naslovom „Programirana dotrajnost, produkt potrošačkog društva“ u kojem se zaključuje da je dotrajnost proizvoda namjerno planirana.

„Vijek trajanja proizvoda je kraći kako bi se kupce primoralo na češću kupovinu“, tvrdi se u izvješću.

Najčešće se radi o „funkcionalnoj grešci“ nekog proizvoda, tj. proizvođači rade razne strojeve, poput bijele tehnike, na način da ukoliko samo jedan dio otkáže, prestane raditi cijela perilica rublja, suđa ili, recimo, pegla. To se odnosi na gotovo sve električne ili elektroničke proizvode – televizore, mobitele, računala...

ECC tvrdi da su perilice rublja programirane na samo 2.000 do 2.500 pranja. Naime, bubanj se sve više radi od plastike, a ne inoksa, što automatski znači da će stroj kraće trajati.

„Također, kuglični ležajevi, koji su jedni od ključnih dijelova za rad perilice rublja, direktno su ugrađeni u bubanj. Ako više ne rade, morate mijenjati cijeli bubanj i obrnuto“, stoji u izvješću.

Slično je i s televizorima, koji su programirani da rade do 20.000 sati, a najčešći kvar je na „kondenzatoru“.

Posebna su priča mobiteli i „smartphoni“ koji također često pate od „funkcionalne pogreške“. Dovoljno je da vam se pokvari baterija i da vam mobitel više ne radi. Dodatnu opremu je nakon nekog vremena gotovo nemoguće nabaviti jer se više i ne proizvodi, a za najnovije aplikacije vam treba i najnoviji model pametnog telefona.

Na crnoj listi potrošača je Appleov Ipod. Naime, Ipod i druge i treće generacije nemaju odvojive baterije, pa kad baterija nakon 18 mjeseci prestane raditi, treba kupiti cijeli novi Ipod. U SAD-u je stoga pokrenuta akcija potrošača „Class Action“, a Apple je u međuvremenu nadoknadio štetu svojim klijentima i predložio zamjenske baterije.

Lošiji nego prije su i printeri, ali i automobili s najluđim dizajnom, ali lošijim i kratkotrajnijim motorima. Potrošači su očajni, a u međuvremenu su se na internetu pojavile web stranice tipa „sam svoj majstor“ gdje možete vidjeti kako

sami doskočiti nekim kvarovima, od gril tave, automobila, prijenosnog računala do perilice rublja.

ECC poziva EU da se ozbiljno uhvati u koštac s tim problemom i traži zakonsku regulativu glede vijeka trajanja nekog proizvoda.

Prijedlog zakona u tom smislu je podnio parlamentarac Jean-Vincent Place (Europe Ecologie Les Verts). ■

*Izvor: <http://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/vijek-trajanja-proizvoda-namjerno-je-sve-kraci-izvjesce-europskog-potrosackog-centra/1139474/>
[06.12.2019.], adaptirano.*

Objašnjenje riječi:

bijela tehnika: Haushaltsgeräte

bubanj: *hier* Waschmaschinentrommel

dotrajalost: Verfall

kuglični ležaj: Kugellager

uhvatiti se u koštac: sich mit etwas auseinandersetzen, ein Problem angehen

